

Yedek subay ve askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası ve Millî Müdafaa encümeni mazbatası (1/123)

T. C.

Başvekkâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/2229

30 . VI . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

1076 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 24 . VI . 1943 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuştur.

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Mucip sebepler

Ordunun her sınıf için yedeksubay ve askerî memur mevcut ve membaı varken yeni kurulmuş olan adli hâkimlik sınıfından emekli hâkimadedinin yok denecek derecede olması itibariyle ordunun hâkim kadrolarını doldurmağa imkân bulunmamaktadır.

Vâkıa Askerî muhakeme usulü kanununun 53 ncu maddesinde ordunun yedek hâkim kadrosunun hukuk tahsili görüp hâkimlik veya avukatlık etmiş olanlardan ikmal edilmesini temin için hüküm varsa da hâkimlerin askerliklerinin müeccel olması ve avukatlardan da yaşları itibariyle silâh altına çağırılacak olanların miktarlarının ihtiyaca kifayet edecek derecede bulunmaması hasebiyle ordunun disiplini bakımından mühim olan bu ihtiyacının yedeksubay okulunu ikmal edenler arasından her sene lüzumu kadarının kura ile ayırma ve bunlara bir adli âmir refakatinde staj görmek suretiyle hâkimlik evsafını haiz oldukları anlaşılabilir yedek askerî adli hâkim yapmak ve halen ve âtiyen ordunun her hangi bir seferi vaziyetinde askerî adli hâkim ihtiyacını temin maksadiyle 1076 sayılı kanunun 3 ncu maddesine bir fıkra eklenmesine;

2. — Lise tahsilini bitirip yedeksubay okuluna giden yedeksubay yetişecek kısa hizmetliler tahsil ve meslekleri ile mütenezip sınıflarda yetiştirilmekte ise de muvazaflık hizmetlerini yaparak terhis edildikten sonra takip ettikleri tahsil ile yeniden bir meslek ve ihtisas kazananların, sınıf tebdilini yalnız sıhhi sebepler kabul eden 1076 sayılı kanunun 6. maddesi karşısında bu mesleklerinden âzami derecede istifade edilebilmek için, diğer sınıflara nakilleri yapılamamaktadır.

Meselâ piyade sınıfında yetiştirilmiş olan bir piyade subayı terhisinden sonra Tıp fakültesini bitirmiş olduğu halde kanunun müsaadesizliği yüzünden, resmî muamele ile sınıfı değiştirilememekte ve ihtiyacın çokluğuna rağmen kadrosunda çalıştırılmamaktadır.

Doktorlardan maada kimyager, veteriner ve mühendis gibi mesleklerde yetişmiş olanların yeni mesleklerinden istifade edilebilmek maksadiyle mezkûr maddenin sonuna bir fıkra ilâvesi lüzumlu görülmüştür;

3. — 1076 sayılı yedeksubay ve askerî memurlar kanununun 17 maddesi ile yedek su-

bayların binbaşı ve daha yukarı rütbelere terfileri yalnız muharip sınıf subaylarına hasredilmiştir.

Sin haddine uğrayan ve terfi şartları tamam olan muharip sınıf subayları 1145 sayılı Meclis kararına tevfikân aynı sene içinde terfi ettikleri hâle aynı şart ve vaziyeti haiz bulunan muavin sınıf subayları terfi edememektedir.

Esasen harp silâhlarının bugünkü tekâmülü sebebiyle 4273 sayılı kanunun birinci maddesinin (b) fıkrasında yardımcı sınıf olarak zikredilen demiryol, otomobil, nakliye, sıhhiye, veteriner, levazım ve mühendis sınıfları bilfiil ateş altında vazife görmek mevkiindedirler.

Filen bir fark kalmamış olan bu iki sınıf subaylar arasında terfi noktasından da bir fark gözetilmemesi ve yardımcı sınıf yedek subaylardan aynı şartı taşıyanların da binbaşı ve daha yukarı rütbelere terfilerinin temini muvafık görülmüş ve bu sebeple 1076 sayılı kanunun 17 nci maddesinin bağlı şekilde tadiline lüzum görülmesine;

4. — 1076 sayılı kanunun tadil edilmiş olan 22 maddesinde yedeksubay ve memurların hâzar ve seferde ancak tahdidi sin kanununda yazılı yaşlara kadar hizmete celp olunacakları ve ancak seferin icabı olarak lüzum görüldüğü takdirde beş yaş yukarısına kadar olanların da ahvali sıhhiyeleri müsait olanların en gençlerinden başlayarak orduya alınacakları yazılıdır.

Bütün dünyayı sarmış olan harp içinde Türkiye'ye vâkı olabilecek herhangi bir tecavüze karşı memleketi müdafaa vazifesini almış olan Türkiye cumhuriyeti ordusunun seferi mevceuda iblağı İcra Vekilleri heyetince kararlaştırılmış olduğundan seferi kadroların tatbik edilebilmesi için beş yaş yukarısına kadar bütün yedeksubay ve memurların hizmete celpi icap ettiği tahakkuk etmiştir.

Bu madde hükmüne göre 57 yaşına kadar hizmete alınacak olan tabip, veteriner, eczacı, kimyager ve diğ tabiplerinden binbaşı ve daha aşağı rütbedekilerin geri hizmetlerde istihdamları seferi vazifeler verilirken nazarı dikkate alınacağından lâyhaya bu hususta bir hüküm konulmuştur.

Yukarıda yazılı değişiklikler için ilişik kanun lâyihası tanzim ve takdim kılınmıştır.

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Millî Mü. Encümeni

Esas No. 1/123

Karar No. 16

12 . VII . 1943

Yüksek Reisliğe

1076 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanıp, Başvekâletin 30 . VI . 1943 tarih ve 6/2229 numarasıyla Yüksek Meclise sunulup encümenimize havale edilen kanun lâyihası ve muceb sebepleri Millî Mü. Vekili ile vekâletin salâhiyetli mümessilleri hazır olduğu halde encümenimizde incelendi.

Başka dört ihtiyacı tatmin maksadiyle Büyük Meclise sunulmuş olan bu lâyihadaki Hükümet teklifleri encümenince temamiyle uygun görülmüştür.

Yalnız üçüncü maddenin (A) fıkrasında 11

nci satırda yüzbaşı olacakların da dört sene yerine üç sene kelimesi konmuş ve aynı (A) fıkrasının sonunda tadat edilen tabip, veteriner, eczacı kelimesinden sonra diğtabibi ve kimyager kelimesinden sonra da ve mühendis sözleri eklenmiştir.

Kezalik dördüncü maddenin ikinci fıkrasına dahi kimyager ve diğtabipleri sözlerinden sonra mühendislerin kelimesi de ilâve edilmiştir.

1076 sayılı Yedeksubay kanunu bir çok ilâvelerle 24 kadar muhtelif kanunlardan mürekkep bir hale gelmiş ve alâkalılar tarafından takibi güç bir şekle girmiş olduğundan bunla-

rın hepsinin tevhidini ile mazbut ve tetkiki kolay bir şekilde sokulması hakkında encümen tarafından izhar edilen arzuya Millî Müdafaa vekili tarafından verilen cevapta böyle mazbut bir projenin hazırlanmakta olduğu bildirilmiş olduğundan kanunun yeniden tahriri işinden bu defalık encümenince sarfı nazar edilmiştir.

Umumî heyete arz edilmek üzere Yüksek Reisiğe sunulmuştur.

M. M. En. Reisi	M. M.	Kâtip
Sinoh	Tekirdağ	Konya
C. K. İncedayı	R. Apak	

Ağrı	Bursa	Çankırı
H. Tugay	Gl. N. Tınaz	Dr. A. Arkan
Edirne	Elâzığ	Erzincan
M. E. Ağaoğulları	H. Kızıoğlu	Ş. Sökmensüer
Erzurum	Gaziantep	İsparta
A. Akyürek	Dr. M. Canbolat	C. Tüzemen
Kars	Kırklareli	Kırşehir
Gl. H. Durudoğan	Korgl. K. Doğan	F. Selen
Kocaeli	Mardin	Muğla
Gl. M. Bakı	Dr. R. Uras	S. Güneş
Tokad		
S. Çelikkol		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1076 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyhası

MADDE 1. — 1076 sayılı kanunun 3923 sayılı kanunla değişmiş olan 3. maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Yedeksubay okulunu ikmal ile yedeksubay olarak çıkanlar arasında hukuk tahsili görmüş ve lüzumlu vasıfları haiz olanlardan yedek asker adli hâkim yetiştirilmek üzere her sene lüzumuna kadarki Millî Müdafaa vekâletince kura ile ayrılır.

Bu suretle askerî adli hâkim namzetliğine ayrılmış olanlar astegmenliğe nasıpları icra edilerek adli âmirler emrinde ve kıdemli hâkimler maiyetinde altı ay çalıştırılır. Bu müddet sonunda liyakat gösterenler, yedinci sınıf askerî adli hâkimlikle terhis olunurlar. Muvaffakiyet gösteremiyenler ise asıl sınıfları kıtalarına gönderilirler ve üç ay daha istihdam olunarak muvaffak olanlar tegmenlikle ve muvaffak olanlar astegmenlikle terhis edilirler.

Hâkimlik stajında altı ay müddeti bitirmeden hâkimliğe yaramıyacağı âmirlerince bildirilenler Millî Müdafaa vekâleti tarafından derhal asıl sınıfı kıtalarına verilirler. Bu takdirde altı ay hâkimlik stajının geri kalan müddetini asıl sınıfı kıtasında stajla ikmal ederler. Muvaffak olanların staj müddeti üç ay daha üstüdür.

Ancak bu suretle hizmet edeceklerin terhisleri; yedeksubay okulundan birlikte neşet et-

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

1076 sayılı kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun lâyhası

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

M. M. E.

tikleri diğer sınıf subaylarından evvel icra edilemes.

MADDE 2. — 1076 sayılı kanunun altıncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Muvazzaflık hizmetlerini yaptıktan ve yedek subay naspedildikten sonra orduda istifade edilebilecek başka bir meslek veya ihtisas diplomasını kazanan yedeksubaylar, ihtiyaç halinde, sınıfları tatbikat okulunda, tatbikat okulu yoksa sınıfı kıtasında rütbeleri ile üç aylık bir tahsil veya staja tâbi tutularak Millî Müdafaa vekâletince sınıfları değiştirilebilir ve bu üç aylık hizmet müddetleri hasarda talim devrelerindeki hizmet müddetlerinden sayılır.

MADDE 3. — 1076 sayılı kanunun 4073 numaralı kanunun birinci maddesiyle değişmiş olan 17. maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir :

a) Hasarda yedeksubayların silâh altında geçmeyen sivil hayattaki müddetleri de hizmetlerinden sayılmak şartıyla muvazzaf subaylar gibi terfi ettirilirler. Ancak teğmen olacaklar birer üstteğmen olacaklar ikişer ve yüzbaşı olacaklar sekizer talim devresine iştirak etmek ve muvafık sicil almak, denizde yüzbaşılık kursunu tamamlamak ve yakın seferler süvari veya çarkçı şahadetnamesini haiz olmak şarttır.

Gümrük muhafaza kıtalarında istihdam olunan yedeksubaylardan teğmen olacakların bu kıtalarda dört buçuk ay hizmetten sonra Genel komutanlığın inhası ile orduda bir buçuk ay staj, üstteğmen olacakların iki sene dokuz ay hizmetten sonra aynı vechile 90 gün staj, yüzbaşı olacakların da dört sene hizmetten sonra yine inha ile 360 gün staj görüp sicil almaları şarttır. Bu subaylar takım, talim ve terbiye safhasının başlangıcında orduda bulunacak vechile staja gönderilirler.

Bilûmum yedek subayların terfilerinde kıdem hesabı muvazzaf subaylar içindeki hemnasırlı arkadaşları meyanında hesap olunur.

Binbaşı olmak ve binbaşından yukarı rütbelere çıkabilmek Harp okulu tahsilini ikmal etmek ve muvazzaf subaylara mahsus terfi kanununda yazılı kayıt ve şartları ihraz etmekle meşruttur.

Deniz sınıfında binbaşı olmak için yukarıda-

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — 1076 sayılı kanunun 4073 numaralı kanunun birinci maddesiyle değişmiş olan 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

A) Hasarda yedeksubayların silâh altında geçmeyen sivil hayattaki müddetleri de hizmet müddetlerinden sayılmak şartıyla muvazzaf subaylar gibi terfi ettirilirler. Ancak teğmen olacaklar birer, üstteğmen olacaklar ikişer ve yüzbaşı olacaklar sekizer talim devresine iştirak etmek ve muvafık sicil almak, denizde yüzbaşılık kursunu tamamlamak ve yakın seferde süvari veya çarkçı şahadetnamesini haiz olmak şarttır.

Gümrük muhafaza kıtalarında istihdam olunan yedeksubaylardan teğmen olacakların bu kıtalarda dört buçuk ay hizmetten sonra Genel komutanlığın inhası ile orduda bir buçuk ay staj, üstteğmen olacakların iki sene dokuz ay hizmetten sonra aynı vechile doksan gün staj, yüzbaşı olacakların da üç sene hizmetten sonra yine inha ile 360 gün staj görüp sicil almaları şarttır. Bu subaylar takım, talim ve terbiye safhasının başlangıcında orduda bulunacak vechile staja gönderilirler.

Bilûmum yedeksubayların terfilerinde kıdem hesabı muvazzaf subaylar içindeki hemnasırlı arkadaşları meyanında hesap olunur.

Binbaşı olmak ve binbaşından yukarı rütbelere çıkabilmek Harp okulu tahsilini ikmal etmek ve muvazzaf subaylara mahsus terfi kanununda yazılı kayıt ve şartları ihraz etmekle meşruttur.

ki şartlardan başka uzak seferler süvarisi veya çarkçısı şahadetnamesini haiz olmak lâzımdır.

Tabip, veteriner, eczacı, kimyager subayları kendi meslek mekteplerinde yüksek tahsillerini yapmış olduklarından bunlardan harp okulu tahsili aranmaz. Bu maksatla terfi kanununda zikredilen asgari müddetin üçte birini fiilen ifa etmek üzere müracaat edenlerin orduya kabulü münhalât ve sair ihtiyaçlar nazarı dikkate alınarak ait olduğu vekâletçe takdir olunur.

b) Seferde yedek subaylar muvazzaf subaylar gibi terfi kanunu ahkâmına tâbi olurlar.

c) Yedek askerî memurlar dahi hazar ve seferde muadilleri rütbedeki yedek subaylar gibi ve yukarıda yazılı şartlar dahilinde terfi ederler. Memurların terfileri için dahi Harp okulu tahsili aranmaz.

MADDE 4. — 1076 sayılı kanunun 4073 numaralı kanunun 2. maddesiyle tadil edilmiş olan 22. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Yedeksubay ve memurları hazar ve seferde ancak tahdidi sin kanununda yazılı yaşlara kadar hizmete celbolunurlar. Bu yaşlar dahilinde bulunanlar ile dereceli ve derecesiz mâlûlen tekaüt edilmiş ve edilecek olanlardan sıhhiye heyetlerinin raporları ile ahvali sıhhiyeleri kıta hizmetlerinde istihdama müsait olmayanlar ordunun hafif, sabit ve geri hizmetlerinde kullanılırlar.

Ancak sefer veya fevkalâde haller dolayısıyla ordunun kısmen veya tamamen seferi mevcuda iblâğı halinde lüzum görüldüğü takdirde tabip ve veteriner, eczacı, kimyagerler ile dış tabipleri binbaşı ve daha aşağı rütbelileri 57 yaşına kadar, diğer sınıflar yedeksubaylarıyla bilûmum yedek askerî memurların, tahdidi sin kanununda yazılı yaşlardan, beş sene fazla yaşlıları dahi, ahvali sıhhiyesi müsait olanların en gençlerinden başlayarak orduya alınırlar.

MADDE 5. — Bu kanun neşri tarihinden müteberdir.

Deniz sınıfında binbaşı olmak için yukarıdaki şartlardan başka uzak seferler süvarisi veya çarkçısı şahadetnamesini haiz olmak lâzımdır.

Tabip, veteriner, eczacı, dıştabip, kimyager ve mühendis subayları kendi meslek mekteplerinde yüksek tahsillerini yapmış olduklarından bunlardan Harp okulu tahsili aranmaz. Bu maksatla Terfi kanununda zikredilen asgari müddetin üçte birini fiilen ifa etmek üzere müracaat edenlerin orduya kabulü münhalât ve sair ihtiyaçlar nazarı dikkate alınarak ait olduğu vekâletçe takdir olunur.

B) Seferde yedek subaylar muvazzaf subaylar gibi Terfi kanunu ahkâmına tabi olurlar.

C) Yedek askerî memurlar dahi hazar ve seferde muadilleri rütbedeki yedek subaylar gibi ve yukarıda yazılı şartlar dahilinde terfi ederler. Memurların terfileri için dahi Harp okulu tahsili aranmaz.

MADDE 4. — 1076 sayılı kanunun 4073 numaralı kanunun ikinci maddesiyle tadil edilmiş olan 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Yedeksubay ve memurları hazar ve seferde ancak Tahdidi sin kanununda yazılı yaşlara kadar hizmete celbolunurlar. Bu yaşlar dahilinde bulunanlar ile dereceli ve derecesiz mâlûlen tekaüt edilmiş ve edilecek olanlardan sıhhiye heyetlerinin raporları ile ahvali sıhhiyeleri kıta hizmetlerinde istihdama müsait olmayanlar ordunun hafif sabit ve geri hizmetlerinde kullanılırlar.

Ancak sefer veya fevkalâde haller dolayısıyla ordunun kısmen veya tamamen seferi mevcuda iblâğı halinde lüzum görüldüğü takdirde tabip, veteriner, eczacı, kimyager ve dıştabipleriyle mühendislerin binbaşı ve daha aşağı rütbelileri 57 yaşına kadar, diğer sınıflar yedeksubaylarıyla bilûmum yedek askerî memurların, Tahdidi sin kanununda yazılı yaşlardan, beş sene fazla yaşlıları dahi, ahvali sıhhiyesi müsait olanların en gençlerinden başlayarak orduya alınırlar.

MADDE 5. — Hükümetin beşinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

M. M. E.

MADDE 6. — Bu kanunun hükmünü tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

MADDE 6. — Hükümetin altıncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

24 . VI . 1943

Bğ. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	A. R. Türel	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
	N. Menemenciöglu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	S. Day	F. Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	S. H. Ürgüblü	
Mü. V.		Ti. V.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren